

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยานี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) ศึกษาปัญหาของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวและความต้องการการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวที่มาใช้บริการที่สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว โดยมีระเบียบวิธีการศึกษาดังนี้

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ
2. ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด (Close and Open Ended Question) เป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ศึกษาเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง เพื่อขจัดปัญหาความคลาดเคลื่อนและเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับความหมายของข้อความในแบบสัมภาษณ์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว ซึ่งมาใช้บริการที่กลุ่มงานจิตเวชผู้ป่วยนอกและกลุ่มงานจิตเวชทั่วไป สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา ทั้งเพศหญิงและชายที่มาใช้บริการภายในระยะเวลาที่ศึกษา ตลอดจนยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยสมัครใจ ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรดังต่อไปนี้

1. สถิติจากงานเวชระเบียน กลุ่มงานจิตเวชผู้ป่วยนอก สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยาในปี พ.ศ.2552 พบว่ามีผู้ป่วยจิตเวชมารับบริการโดยเฉลี่ยวันละประมาณ 300

ราย ในจำนวนนี้เป็นผู้ป่วยจิตเวชที่มาพบแพทย์เพียงคนเดียว และมาพร้อมกับผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว

2. ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวที่มาพบแพทย์พร้อมผู้ป่วยจิตที่กลุ่มงานผู้ป่วยนอก และที่มาเยี่ยมผู้ป่วยในที่กลุ่มงานจิตเวชทั่วไปชายหญิง เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจง (Accidental Sampling) ตามระยะเวลาที่กำหนดคือตั้งแต่ 15 กุมภาพันธ์ - 15 มีนาคม 2553

3. จำนวนประชากร ขึ้นอยู่กับความยินยอมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว และข้อจำกัดของเวลาในการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถสัมภาษณ์ได้วันละ 6 ราย เวลา 1 เดือนเฉพาะวันทำการ จึงสัมภาษณ์ได้ 20 x 6 เท่ากับ 120 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาร่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเอง คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างใช้สัมภาษณ์ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อมูล 4 หมวด คือ

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ระยะเวลาในการดูแล จำนวน 9 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Check List) และคำถามปลายปิด

หมวดที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิดประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว 3 ด้าน คือ ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคมเศรษฐกิจ จำนวน 22 ข้อ

หมวดที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิด วัดระดับความต้องการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว 4 ด้าน คือ การสนับสนุนทางสังคม ด้านอารมณ์จิตใจ การสนับสนุนทางสังคมด้านการยอมรับและเห็นคุณค่า การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของและการอำนวยความสะดวก จำนวน 28 ข้อ

แบบสอบถามหมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 ใช้คำถามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับตามแนวของ Likert Scale ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบดังนี้

คำถามเชิงบวก

ค่าระดับคะแนน

5 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับมาก
3 หมายถึง	ระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับน้อย
1 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

คำถามเชิงลบ

ค่าระดับคะแนน

1 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
2 หมายถึง	ระดับมาก
3 หมายถึง	ระดับปานกลาง
4 หมายถึง	ระดับน้อย
5 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์การคำนวณ สุปิชา วรากุลนุเคราะห์ (2552, น. 53)

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.08$$

ระดับคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถาม 5 ระดับคะแนนจะมีชั้นของคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวกับความต้องการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ให้เห็นทิศทางของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปในทิศทางใด การแบ่งระดับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามเกณฑ์ของ Elifson (1990, p. 204, อ้างถึงใน สุเทพ นาคนาม, 2542, น. 66) สามารถแบ่งได้ดังนี้

1.00	หมายถึง ความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
0.71-0.99	หมายถึง ความสัมพันธ์ระดับสูง
0.31-0.70	หมายถึง ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
0.01-0.30	หมายถึง ความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

หมวดที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวตอบอย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้สัมภาษณ์ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวที่มาใช้บริการที่สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยาพร้อมผู้ป่วย หรือมาเองคนเดียว โดยติดต่อขอหนังสือจากคณะบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยาขอเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งผู้ศึกษาเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การทดสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพิจารณาแก้ไขเพื่อให้ได้ความตรง (Validity) ของเนื้อหา และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้

เมื่อแบบสอบถามได้รับการปรับปรุงให้มีความตรงแล้วจึงนำไปทดสอบ (Pretest) ใช้กับผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวที่มาใช้บริการรักษากับผู้ป่วยจิตเวชที่สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา โดยทำการทดสอบภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 1 : 4 ของระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 30 ราย เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของโครนแบช (Cronbach) หาค่าความเชื่อมั่นในแบบสอบถาม หมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว และความต้องการได้รับการสนับสนุนทาง

สังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว โดยได้ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ 0.886 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง

ในหมวดที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว โดยแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัวตอบอย่างอิสระและนำมาจัดให้เป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในครอบครัว สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา ครั้งนี้ จะได้รวบรวมข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบอย่างถูกต้อง และนำข้อมูลดังกล่าวไปจัดระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลเปรียบเทียบใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเชิงพรรณนาที่มี ตัวแปร 2 กลุ่มใช้ t-test และถ้ามีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มใช้ค่า F-test ที่ระดับ .05
4. หาค่าความสัมพันธ์ของข้อมูลหมวดที่ 2 และ 3 ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ที่ระดับ 0.05

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลเป็นการพรรณนาประกอบการแสดงตารางสถิติ